

**Uppdrag att ta fram och
sprida kunskapsunderlag
med fokus på
hedersrelaterat våld
och förtryck och
våldsförebyggande arbete
till fritidsledare och andra
yrkesverksamma som
arbetar med ungas fritid**

S2023/03224

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	3
Inledning	4
Myndighetens uppdrag	4
Bakgrund	5
Genomförande	6
Avgränsningar	7
Insatser	8
Resultat och analys	12
Kunskapen har ökat	12
Nya kunskapsunderlag har producerats	13
Kunskapsunderlag har spridits	13
Kompetenshöjande insatser har genomförts	14
Horisontella perspektiv	14
Kostnadseffektivitet	14
Förslag	15
Syfte och kort motivering	15
Uppdragets genomförande	15
Målgrupper	15
Konsekvenser för jämställdheten	16
Konsekvenser om förslaget inte genomförs	16
Referenser	17

Förord

Alla unga har rätt till en meningsfull och utvecklande fritid. Det är en central del i arbetet med att uppnå det ungdomspolitiska målet samt FN:s konvention om barnets rättigheter.

Att främja barns och ungas möjlighet till fritidsaktiviteter är viktigt av flera skäl. Fritiden spelar en avgörande roll för både fysisk och psykisk hälsa och kan fungera som en skyddsfaktor som kan förebygga våld och utanförskap. Detta gäller särskilt för de barn och unga som står inför olika utmaningar i livet.

För unga som till exempel lever i en hederskontext kan fritidsverksamheter erbjuda en frizon där de kan få stöd, tillgång till information om sina rättigheter och möjlighet att bygga egna nätverk utanför familjens kontroll.

Det är viktigt att samhället fortsätter att satsa på trygga och tillgängliga fritidsaktiviteter som inkluderar alla unga, oavsett kön, bakgrund eller livssituation.

Genom att lyfta fram fritidens betydelse i det våldsförebyggande arbetet kan vi skapa bättre förutsättningar för en framtid där alla unga får möjlighet att växa upp i ett samhälle fritt från våld.

Växjö mars 2025

Stefan Holmgren

Vik. generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2025

Uppdragsansvarig: Rebecka Moding

Kontaktuppgifter MUCF:

Telefon: 010-160 10 00

E-post: info@mucf.se

Webb: www.mucf.se

Sammanfattning

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF har regeringens uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete. Uppdragets prioriterade målgrupper har varit fritidsgårdschefer, förvaltningschefer i fritidsförvaltning eller motsvarande, förtroendevalda i fritidsnämnd eller motsvarande, yrkesverksamma inom idrottsrörelsen samt pedagoger på fritidsledarskolorna.

Syftet med insatserna under 2024 har varit att öka kunskapen kring hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete bland yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid. Den här rapporten är en delredovisning av uppdraget.

Under 2024 har MUCF arbetat med följande områden i uppdraget; ta fram kunskapsunderlag, sprida kunskapsunderlag och genomföra kompetenshöjande insatser. Detta har resulterat i att myndigheten har:

- Tagit fram kunskaps- och stödmaterial till idrottsrörelsen
- Tagit fram stödmaterial till fritidsledarskolorna
- Spridit kunskapsunderlag om våldsförebyggande arbete. Spridningsinsatserna har skett genom digitala och fysiska föreläsningar, riktade utskick och via sociala medier
- Genomfört kompetenshöjande insatser

De insatser som genomförts inom uppdraget har varit uppskattade. MUCF bedömer att insatserna lett till positiva effekter gällande det våldsförebyggande arbetet bland yrkesverksamma som arbetar med unga på deras fritid. Insatser som på sikt skapar en trygg fritid för de unga.

Inledning

Denna redovisning syftar till att ge en översikt av MUCF:s uppdrag och de insatser som genomförts under 2024. Uppdraget har fokuserat på att ta fram och sprida kunskapsunderlag med särskild inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsförebyggande arbete. Rapporten inleds med en beskrivning av uppdragets bakgrund och syfte, följt av en detaljerad redogörelse för de insatser som genomförts under året. Avslutningsvis analyseras resultaten och de effekter som insatserna har haft. Avslutningsvis lyfts ett förslag om fortsatt uppdrag. Genom denna redovisning hoppas vi kunna ge en tydlig bild av MUCF:s arbete och dess betydelse för att skapa en tryggare och mer inkluderande fritid för unga.

Myndighetens uppdrag

MUCF har sedan 2021 haft regeringens uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete inom ungas fritid¹. Under åren 2021–2023 var fokus på att ta fram och sprida kunskapsunderlag till den öppna fritidsverksamheten. I regleringsbrevet för 2024 kompletterades detta uppdrag med att myndigheten även skulle ta fram kunskapsunderlag till målgruppen idrottsledare och nyckelaktörer som arbetar med ungas idrottsutövande².

Uppdraget har genomförts utifrån barnkonventionen och regeringens åtgärdsprogram för att bekämpa mäns våld mot kvinnor (2024–2025)³. Uppdraget har också beaktat ett funktionshinder- och ett hbtqi-perspektiv i sitt genomförande.

¹ Arbetsmarknadsdepartementet, 2021

² Arbetsmarknadsdepartementet, 2023

³ Arbetsmarknadsdepartementet, 2024

Bakgrund

Våld mot unga är ett allvarligt samhällsproblem som kan ta sig uttryck på många olika sätt, både fysiskt, psykiskt och sexuellt. Unga som utsätts kan drabbas av långvariga konsekvenser som psykisk ohälsa, trauma och social isolering. Våld är något som många gånger kan förebyggas. En meningsfull och utvecklande fritid är en viktig skyddsfaktor som kan förebygga både våld och utanförskap. Såväl den öppna fritidsverksamheten samt idrotts- och kulturaktiviteter kan spela en viktig roll i det breda våldsförebyggande arbetet.

Verksamheter som vänder sig till unga på deras fritid kan vara en plats där de kan få möjlighet att skapa trygga och tillitsfulla relationer med vuxna. Trygga relationer och positiv social gemenskap ökar förutsättningarna för vuxna att förebygga och motverka våld.

Positiva sociala sammanhang och mötesplatser beskrivs ofta som särskilt viktiga för unga hbtqi-personer, unga med utländsk bakgrund, funktionsnedsättning eller de unga som tillhör någon av de nationella minoriteterna⁴. Unga i dessa grupper utsätts oftare för våld än unga i allmänhet⁵.

En kunskapssammanställning som MUCF genomfört 2021 visade att personal inom öppen fritidsverksamhet vill ha mer kunskap om våldsförebyggande arbete och hur de ska agera vid upptäckt av våld. De önskar workshoppar med fallbeskrivningar och att utbildningen sker på deras arbetsplats, med alla anställda närvarande⁶. Detta var bakgrunden till att MUCF utformade metodstöd för fritidsgårdschefer. Detta metodstöd har myndigheten fortsatt att sprida inom nuvarande uppdrag.

⁴ Folkhälsomyndigheten & Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2023

⁵ Brottsförebyggande rådet, 2023

⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2022

Genomförande

MUCF har inom uppdraget 2024 arbetat med följande områden:

- Tagit fram kunskapsunderlag
- Spridit kunskapsunderlag
- Genomfört kompetenshöjande insatser

Under 2024 har myndigheten arbetat gentemot följande målgrupper inom uppdraget:

- Fritidsgårdschefer
- Förvaltningschefer i fritidsförvaltning eller motsvarande
- Förtroendevalda i fritidsnämnd eller motsvarande
- Yrkesverksamma inom idrottsrörelsen
- Pedagoger på fritidsledarskolorna

För att även nå framtida fritidsledare valde vi att utveckla ett samarbete med Föreningen Fritidsledarskolorna. Därigenom blev även pedagogerna på dessa utbildningar en del av målgruppen.

När det gäller framtagande av kunskapsunderlag har myndigheten under året tagit fram ett stödmaterial för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till idrottsrörelsen.

Även stödmaterial kring våldsförebyggande arbete, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck har tagits fram till fritidsledarskolorna i Sverige.

När det gäller spridning av kunskapsunderlag har vi fokuserat på att sprida myndighetens sedan tidigare befintligt material kring våldsförebyggande arbete inom öppen fritidsverksamhet.

En rad olika kompetenshöjande insatser har genomförts under 2024, dels till fritidsledare, fritidsgårdschefer, men också till andra yrkesverksamma och ideellt engagerade som möter unga på deras fritid.

I arbetet med uppdraget har myndigheten samarbetat med Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, Riksidrottsförbundet, SISU Idrottsutbildarna och Föreningen Fritidsledarskolorna. Internt har myndigheten samverkat med följande uppdrag inom ungdomspolitik:

- Stöd till öppen fritidsverksamhet
- Informationsinsatser inom hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet
- Ungas delaktighet i demokratin

Avgränsningar

I samverkan med Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna inventerade myndigheten vilket material som redan fanns att tillgå inom idrottsrörelsen kring våldsförebyggande arbete och hedersrelaterat våld och förtryck. Slutsatsen var att det redan tagits fram mycket material kring våldsförebyggande arbete inom idrottsrörelsen, medan det i princip inte fanns något material kring hedersrelaterat våld och förtryck att tillgå. Efter en workshop tillsammans med RF, med syfte att undersöka idrottsrörelsens behov, beslöt myndigheten i samverkan med RF att fokusera på att ta fram material om hedersrelaterat våld och förtryck till idrottsrörelsen. Workshopparna visade sig vara en ändamålsenlig och uppskattad metod för att fånga upp idrottsrörelsens behov och säkerställa att insatserna var relevanta och användbara.

Genom att utföra en kartläggning kunde vi identifiera vilket behov pedagogerna hade kring våldsförebyggande arbete. Kartläggningen gav oss värdefulla insikter för att utveckla och sprida våldsförebyggande metodstöd till pedagogerna.

Vidare har vi valt att fortsätta sprida de kunskapsunderlag som MUCF tidigare tagit fram inom våldsförebyggande arbete och utanförskap till den öppna fritidsverksamheten. Detta vägval baserades på den positiva respons vi fått från yrkesverksamma som arbetar med unga inom öppen fritidsverksamhet. Genom att fortsätta sprida dessa material har vi kunnat säkerställa att fler yrkesverksamma får tillgång till viktig kunskap och verktyg för att förebygga våld.

Sammanfattningsvis har dessa vägval varit avgörande för att säkerställa att insatserna är relevanta, effektiva och möter de specifika behoven hos de yrkesverksamma som arbetar med unga på deras fritid. På sikt skapas en tryggare och mer stödjande miljö för unga.

Insatser

Ta fram kunskapsunderlag

Material till idrottsrörelsen

Under 2024 har MUCF tillsammans med Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna samt några av Riksidrottsförbundets distrikt påbörjat arbetet att ta fram kunskaps- och stödmaterial inom området hedersrelaterat våld och förtryck till idrottsrörelsen. Myndigheten kunde tillsammans med RF och SISU Idrottsutbildarna ganska snabbt i början av 2024 konstatera att förbundet hade ett gediget internt material kring våld och våldsprevention inom idrotten, men i princip saknades kunskaps- och stödmaterial kring hedersrelaterat våld och förtryck helt. Det var anledningen till att fokus lades på att arbeta fram ett sådant material.

Under våren 2024 genomförde uppdraget sin första workshop för att undersöka vilka förkunskaper och förutsättningar som fanns inom idrottsrörelsen för att arbeta med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Även idrottsrörelsens förkunskaper och förutsättningar att arbeta med hedersproblematik samlades in. Workshopen genomfördes på Bosön i Stockholm. På konferensen deltog representanter från idrottsföreningar, verksamma inom RF:s distrikt samt representanter från specialidrottsförbund från hela landet.

Efter workshopen bildades en referensgrupp som skulle vara med i arbetet framåt. Referensgruppen bestod av representanter från RF centralt men även från RF:s distrikt i Västmanland, Västra Götaland, Gotland, Östergötland, Örebro och Halland. Även organisationen MÄN bjöds in till referensgruppen eftersom de hade påbörjat ett arbete med RF om våldsförebyggande arbete.

Referensgruppen träffades fysiskt första gången i Stockholm i början av hösten. Utifrån det breda underlag som myndigheten samlat in under workshopen på Bosön tog referensgruppen avstamp i att fortsätta undersöka idrottsrörelsens möjligheter, behov och förkunskaper kring att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Av det som kom fram under workshopen i Stockholm tog myndigheten fram ett förslag på kunskaps- och stödmaterial som skulle bestå av:

- Kort informationsfilm (med en känd idrottsprofil)
- Diskussionsfrågor till filmen
- Kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck samt hur idrotten kan vara en aktör i motverkandet av detta

I samråd med referensgruppen beslöt myndigheten att ta fram en film, ett kunskapsunderlag och diskussionsfrågor. Materialet produceras under hösten 2024 och färdigställdes under början av 2025. Målvakten i svenska damlandslaget i fotboll, Zećira Mušović, deltog i filmen.

Totalt träffades referensgruppen tre gånger utöver workshopen under hösten 2024 och nedan lyfts några kommentarer som kom fram efter ett referensgruppsmöte:

”Tacksam för att vi samverkar i detta, blir bättre då!”

”Bra organiserat. Effektiva träffar”

Material till fritidsledarskolorna

Under året har MUCF samverkat med Föreningen Fritidsledarskolorna i syfte att utforma ett stödmaterial kring våldsförebyggande arbete till pedagoger på fritidsledarutbildningarna. Detta material är avsett att användas i folkhögskoleutbildningar för att rusta blivande fritidsledare så de ska känna sig trygga att förebygga och motverka våld i sina framtida yrkesroller på ett effektivt och professionellt sätt.

Samverkan började med att MUCF och Föreningen Fritidsledarskolorna genomförde en behovsinventering av önskat stöd i det våldsförebyggande arbetet bland folkhögskolor som erbjuder fritidsledarutbildningar. Urvalet inkluderade både skolor som redan lyfter våldsförebyggande arbete i undervisningen och de som inte gjorde det. Detta för att få en så bred bild av situationen som möjligt.

Behovsinventeringen visade att flera skolor arbetade aktivt med våldsförebyggande arbete men att det fanns behov av mer utbildning för pedagogerna kring ämnet. Skolorna efterfrågade även ett gemensamt stödmaterial. Genom att tillhandahålla ett strukturerat och genomarbetat gemensamt stödmaterial bidrar vi till att höja kompetensen hos pedagogerna och därmed förbättra utbildningskvaliteten kring våldsförebyggande arbete på lång sikt.

Efter en analys av behovsinventeringen togs ett gemensamt stödmaterial fram i form av en powerpointpresentation med tillhörande stödanteckningar för pedagogen. Stödmaterialiet innehåller både fakta, reflektions- och diskussionsfrågor kring våld generellt men även om hedersrelaterat våld och förtryck mer specifikt. Till stödmaterialiet finns även instruktioner till pedagogen kring upplägg.

Inför 2025 planeras även utbildningsinsatser för pedagogerna på fritidsledarskolorna.

Sprida kunskapsunderlag

Samlingssida på MUCF:s webb

MUCF har sedan några år tillbaka en samlingssida med information och stöd i det våldsförebyggande arbetet. Eftersom myndigheten i tidigare uppdrag fokuserat på arenan öppen fritidsverksamhet är målgruppen för denna sida för tillfället personal inom denna verksamhet samt förtroendevalda som tar beslut som rör öppen fritidsverksamhet. Myndigheten har under hösten 2024 påbörjat ett utvecklingsarbete av webbsidan för att även inrymma kunskapsunderlag och stödmaterial till idrottsrörelsen under 2025.

Under året har sidan uppdaterats och spridits i olika sammanhang via till exempel konferenser, workshoppar, nyhetsbrev och sociala medier.

Under 2024 har myndighetens samlingssida besökts vid 1121 tillfällen och av 847 unika besökare.

Fysiska och digitala föreläsningar samt andra event

För att sprida befintligt kunskapsunderlag kopplat till våldsförebyggande arbete och utanförskap har myndigheten under 2024 medverkat vid:

- Digital föreläsning för medlemmar i samordningsförbundet Värmdö Nacka (16 februari)
- Föreläsning för resurscenter Heder Norrbotten i Luleå (20–21 mars)
- Monter på konferensen ”Råd för framtiden” i Umeå (10–11 april)
- Monter på konferensen Ungt utanförskap i Stockholm (24–25 april)
- Monter på KEKS årskonferens i Göteborg (22–24 maj)
- Digital föreläsning för yrkesverksamma och ideellt engagerade i Östergötland (4 juni)
- Föreläsning för fritidsgårdschefer i Sundsvall (22 augusti)
- Digital sändning ”MUCF idag - Ungas hälsa och fritid” (26 september)
- Digitalt seminarium ”Rätt att veta – Unga, Heder & Psykisk hälsa” (11 oktober)
- Spridning av material på konferensen ”Meningsfull fritid för ett tryggt samhälle” i Nyköping (23 oktober)

Genom vår medverkan vid ovanstående föreläsningar och event har vi kunnat sprida vårt kunskapsunderlag till över 2000 personer (exklusive personer som deltog på våra kompetenshöjande insatser).

Webb, sociala medier, nyhetsbrev och utskick

Under 2024 har vi kommunicerat aktivt genom MUCF:s webb, sociala medier, nyhetsbrev och riktat utskick till kultur- och fritidsnämndens ordförande eller motsvarande. Detta för att sprida vårt befintliga kunskapsunderlag för öppen fritidsverksamhet.

Under året har MUCF gjort ett utskick till fritidsnämndens ordförande eller motsvarande. I utskicket beskrev vi att en genomtänkt och strukturerad fritidsverksamhet kostar samhället mindre än ett utbrett utanförskap. Vi erbjöd också kommunerna att MUCF kan medverka på ett av nämndernas möten under 2025 för att diskutera frågan vidare. Totalt har i dagsläget 11 kommuner anmält sitt intresse till detta.

Kartläggning av befintliga nätverk

Under 2024 har MUCF genomfört en inventering av befintliga nätverk, kontakter, digitala medier och hemsidor där frågor kring våld/hedersrelaterat våld och förtryck kan lyftas.

Syftet med inventeringen var att identifiera nyckelaktörer där myndigheten kan sprida sitt material framåt. Genom att sprida vårt material via dessa kanaler kan vi öka förutsättningarna för att verksamheterna arbetar med våldsförebyggande arbete och på så sätt främjar en trygg och inkluderande fritidsmiljö för unga.

Kompetenshöjande insatser

Mentorer i våldsprevention – Fritid

Utbildningar i MVP (Mentors violence prevention) Fritid har genomförts till chefer inom öppen fritidsverksamhet den 23 januari i Skåne och den 27 juni i Västerbotten. Utbildningar till fritidsledare har genomförts den 23–25 januari i Västerbotten. Utbildningsinsatsen har skett i samverkan med Länsstyrelsen i Västerbotten och Länsstyrelsen i Skåne. Totalt har 16 chefer och 24 fritidsledare utbildats i programmet med stöd från MUCF. Detta är en fortsättning från 2023 års arbete då 119 personer utbildades.

För ovanstående genomförande tecknades ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med organisationen MÄN. Förutom att MÄN skulle genomföra utbildningsinsatserna skulle organisationen se till att sprida de metodstöd som MUCF tagit fram inom våldsförebyggande arbete till öppen fritidsverksamhet.

Föreläsning om digitalt våld

Den 1 februari genomfördes en riktad föreläsning om digitalt våld för yrkesverksamma inom öppen fritidsverksamhet. Denna föreläsning genomfördes tillsammans med uppdraget Ungas delaktighet i demokratin (UDD) på MUCF. Föreläsare var Zandra Kanakaris från stiftelsen 1000 möjligheter och totalt deltog 18 personer.

Erasmus+ och Idrott

Den 15 maj föreläste MUCF om hedersrelaterat våld och förtryck på konferensen Erasmus+ och idrott på Bosön i Stockholm. Konferensen arrangerades av MUCF:s internationella avdelning och Riksidrottsförbundet. På konferensen deltog representanter från idrottsföreningar, verksamma inom RF:s distrikt samt specialidrottsförbund från hela landet. Totalt deltog 33 personer.

Jämtland fritt från våld

Den 6 november medverkade MUCF på konferensen Jämtland fritt från Våld i Östersund, dels med föreläsning, dels med monter. Totalt deltog 300 personer.

Fritidens och idrottens potential som våldsförebyggande arenor

Den 21 november medverkade MUCF som föreläsare på konferensen Fritidens och idrottens potential som våldsförebyggande arenor i Örebro. Totalt deltog 120 personer.

Genom våra spridningsinsatser och kompetenshöjande insatser har vi nått över 2500 personer.

Resultat och analys

Under 2024 har MUCF genomfört en rad insatser med syfte att öka kunskapen och medvetenheten kring hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsförebyggande arbete bland yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid. I detta avsnitt beskriver vi de effekter som uppdragets insatser bedöms ha haft under 2024 och vilka effekter uppdraget kan förväntas ge på sikt. Detta avsnitt presenterar de huvudsakliga resultaten av dessa insatser och en analys av deras effekter. Vi kommer att börja med att beskriva de specifika resultaten utifrån syfte och våra prioriterade områden. Vi diskuterar även hur arbetet har påverkats av samarbeten med olika aktörer.

Vidare kommer vi att redogöra kort hur uppdraget har bidragit till att stärka de horisontella perspektiven, såsom jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering. Vi kommer också nämna vilka ytterligare insatser som krävs för att nå de avsedda effekterna och ge en bild av de resurser som behövs för att uppnå den önskade samhällsförändringen.

Slutligen kommer vi att reflektera över hur uppdraget har strävat efter att vara kostnadseffektivt och hur vi har arbetat för att uppnå bästa möjliga resultat med effektiv resursanvändning. Genom denna analys och resultat hoppas vi kunna ge en tydlig och omfattande bild av de effekter som våra insatser har haft och förväntas ha framöver.

Kunskapen har ökat

MUCF konstaterar att vi genom årets insatser nått vårt syfte att öka kunskapen kring hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete bland yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid. Detta har vi sett i form av de uppföljningsinsatser vi gjort. Syftet har nåtts framför allt genom vårt prioriterade område att genomföra kompetenshöjande insatser. Även genom insatserna inom våra prioriterade områden att ta fram kunskapsunderlag och sprida kunskapsunderlag har kunskapen till viss del ökat hos våra primära målgrupper.

Nya kunskapsunderlag har producerats

MUCF har tagit fram ett kunskaps- och stödmaterial till idrottsrörelsen. Myndigheten anser att det varit en stor framgångsfaktor att arbetet genomförts i samverkan med civilsamhället (Riksidrottsförbundet och Riksidrottsförbundens distrikt), framför allt på grund av deras kännedom hur kunskapsunderlag/stödmaterial bäst utformas för att passa idrottsrörelsen. Vi kommer att ha en stor fördel av vår upparbetade samverkan, då vi under 2025 ska sprida materialet till de olika distrikten och specialidrottsförbunden.

Förhoppningen är att idrottsrörelsen genom att arbeta med metodstödet ska känna sig mer trygga i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. På så sätt ökar vi förutsättningarna för att unga i Sverige får växa upp i en miljö fri från våld.

Under 2024 har MUCF samverkat med Föreningen Fritidsledarskolorna för att ta fram ett stödmaterial inom våldsförebyggande arbete till pedagogerna på fritidsledarskolorna i Sverige. Materialet ska bidra till att förbättra utbildningen gällande det våldsförebyggande arbetet och förbereda studenterna för deras framtida yrkesroll som fritidsledare. Genom att integrera våldsförebyggande åtgärder, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck i utbildningen kan vi säkerställa att studenterna blir bättre rustade för att hantera dessa frågor och utmaningar på ett professionellt sätt i kommande arbetsliv. Genom att utbilda blivande fritidsledare så de blir väl rustade att hantera våld och förtryck, bidrar vi till att skapa tryggare och mer stödjande miljöer för unga i samhället.

Samarbetet med Föreningen Fritidsledarskolorna har varit en framgångsfaktor. Genom att arbeta tillsammans med en organisation som har djup kunskap och erfarenhet inom fritidsledarutbildningen, har vi kunnat utveckla och anpassa vårt stödmaterial på ett sätt som är relevant och användbart för pedagogerna.

Kunskapsunderlag har spridits

Vi har nått ut med vårt befintliga kunskapsunderlag till öppen fritidsverksamhet på ett bra sätt under 2024. Vi har nått förtroendevalda i fritidsnämnd eller motsvarande med information om den öppna fritidsverksamhetens potential och att flera kommuner har bjudit in oss till en fortsatt dialog under 2025. Vår förhoppning är att de förtroendevalda ska se satsningen på fritidsgårdar som en social investering snarare än en kostnad. Vi kan dock konstatera att vi under året har haft svårt att nå förvaltningschefer i fritidsförvaltning eller motsvarande.

Kompetenshöjande insatser har genomförts

Trots genomförda insatser ser vi ett fortsatt behov av ökad kunskap om våldsförebyggande arbete och hedersrelaterat våld och förtryck hos våra prioriterade målgrupper. Framför allt har pedagoger inom fritidsledarskolorna och yrkesverksamma inom idrottsrörelsen uttryckt behov av mer kunskap. Inom idrottsrörelsen är det framför allt kunskap inom området hedersrelaterat våld och förtryck som önskas. Hos pedagogerna på fritidsledarutbildningarna efterfrågas kunskap både inom våldsförebyggande arbete generellt, men också om hedersrelaterat våld och förtryck mer specifikt.

Genom kompetenshöjande insatser har vi ökat medvetenheten och kunskapen om våld och våldsförebyggande arbete, ökat förmågan att arbeta med våldsförebyggande arbete samt agera i situationer där unga utsätts för våld.

Horisontella perspektiv

Vid framtagande av kunskapsunderlagen har vi beaktat både jämställdhet-, hbtqi- och funktionshinderperspektivet i film, faktatexter, fallbeskrivningar och diskussions- och relationsfrågor. Genom att belysa olika könsperspektiv, tillgänglighetsanpassningar och mångfaldsaspekter i vårt material, har vi kunnat säkerställa att många målgrupper finns representerade och blir inkluderade.

Vid kompetenshöjande insatser har vi vid ett flertal tillfällen även lyft skillnader kring nöjdhet av deras fritidsaktiviteter utifrån kön, funktionsförmåga etcetra. Vi har även lyft hbtqi-personers och funktionshindrades särskilda utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck.

Kostnadseffektivitet

Vi har strävat efter att vara kostnadseffektiva i vårt arbete. Genom att noggrant planera och använda våra resurser på bästa möjliga sätt har vi kunnat uppnå goda resultat utan att överskrida vår budget. Detta är något vi kommer att fortsätta att fokusera på, för att säkerställa att vi kan fortsätta vårt viktiga arbete även i framtiden. Genom att fortsätta att utveckla och förbättra våra metoder och samarbeten, samt att säkerställa tillräckliga resurser, kan vi fortsätta att arbeta för en tryggare och mer inkluderande fritid för unga. Vi ser fram emot att bygga vidare på de framsteg vi har gjort och att fortsätta vårt arbete för att uppnå våra långsiktiga mål.

Förslag

Fortsatt uppdrag att öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention hos fritids- och idrottsledare

MUCF föreslår att regeringen ger myndigheten ett fortsatt uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention till fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid samt till idrottsledare och nyckelaktörer som arbetar med ungas idrottsutövande. Uppdraget bör finansieras över utgiftsområde 13, anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder under perioden 2026–2028 med 5 miljoner kronor årligen.

Syfte och kort motivering

Bland barn och unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i hög utsträckning psykisk och fysisk ohälsa, självskadebeteende, självmordstankar och självmordsförsök. Det har bland andra Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, NCH, konstaterat i studier av placerade barn och ungdomar. Den öppna fritiden och idrotten är två arenor där unga möter vuxna som kan upptäcka, förebygga, förhindra och ibland sätta stopp för sådant våld. MUCF:s insatser bidrar till att skapa trygga vuxna och minska skillnader över landet vad gäller den öppna fritidens och idrottens tillgång till kompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention. Den öppna fritidsverksamheten har stor potential i det förebyggande arbetet med unga som riskerar att hamna i utanförskap. Verksamheten behöver dock rätt utbildade medarbetare för att effektivt kunna påverka unga som riskerar en kriminell bana eller utsätts för våld, tvång, kontroll och begränsningar. I det pågående uppdraget ser MUCF att det fortsatt finns kunskapsluckor kopplat till det våldsförebyggande arbetet och att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck inom den öppna fritidsverksamheten. Enligt MUCF:s kartläggning Kompetens- och utvecklingsbehov i öppen fritidsverksamhet (2019) saknar över 50 procent av yrkeskåren formell utbildning. Samtidigt uppger fritidsledare att de ställs inför förväntningar att ta sig an nya arbetssätt, men ofta utan kompetenshöjande stöd eller ekonomiska resurser. Inom idrottsrörelsen finns ett påbörjat arbete med att skapa medvetenhet om hur hedersrelaterade normer tar sig uttryck och hur de kan motverkas.

Uppdragets genomförande

Myndigheten avser att prioritera att fortsätta ta fram, uppdatera och framför allt sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld, förtryck och våldsprevention inom öppen fritidsverksamhet och inom idrottsrörelsen. I genomförandet avser myndigheten att samarbeta med bland andra Riksidrottsförbundet.

Målgrupper

Målgruppen är personal på öppna fritidsverksamheter samt idrottsledare och nyckelaktörer som arbetar med ungas idrottsutövande.

Konsekvenser för jämställdheten

Ett förlängt uppdrag förväntas bidra till de jämställdhetspolitiska målen om jämställd utbildning, ekonomisk jämställdhet och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Den statistik som MUCF har tagit fram visar att det bland unga finns ojämlikheter mellan könen som ser ut att variera utifrån både bakgrund och den livsfas som de unga är i. Män och pojkar står för majoriteten av det våld som utövas.

Konsekvenser om förslaget inte genomförs

Det finns generellt stora kunskapsluckor vad gäller det våldsförebyggande arbetet och arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom öppen fritidsverksamhet. Det finns risk att kunskapsluckorna består om det saknas en nationell aktör som kan utveckla, förvalta och sprida anpassat och aktuellt kunskaps- och stödmaterial. Det finns även risk för stora skillnader över landet vad gäller den öppna fritidens tillgång till kompetens inom hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention.

Referenser

Arbetsdepartementet (2021). Uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete (A2021/01300).

Arbetsdepartementet (2023). Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13.

Arbetsdepartementet (2024). Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026.

Brottsförebyggande rådet (2023). Nationella trygghetsundersökningen 2023.

Folkhälsomyndigheten & Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva. En kartläggning om ungas psykiska hälsa.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022). Uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag till fritidsledare och andra yrkesverksamma på ungas fritid om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete – Delrapportering för regeringsuppdrag (A2021/01300).